

دانشگاه الزهراء (س)
دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد

پایان نامه
جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد
رشته حسابداری

عنوان
کیفیت سود، اطلاعات حسابداری و مخارج سرمایه ای

استاد راهنما
خانم دکتر ویدا مجتهدزاده

استاد مشاور
آقای دکتر نظام الدین رحیمیان

دانشجو
فاطمه احمدی

اسفند ماه ۱۳۸۶

تقدیم به

پدر و مادر مهربانم که بزرگترین حامی و مشوق من در همه
مراحل زندگی هستند.

و

خواهر و برادرهای خوبم که دلسوزانه مرا یاریگرند.

تقدیر و تشکر

خداوند بزرگ را سپاسگزارم که توفیق کسب دانش به من عطا فرمود. خدایی که همیشه هدایتگر، یار و امید من است.

از لطف و راهنمایی های بی دریغ و مدبرانه سرکار خانم دکتر مجتهدزاده که در تمام مراحل پایان نامه راهنما و همراه من بودند، صمیمانه تشکر و قدردانی می نمایم.

از رهنمودهای ارزشمند جناب آقای دکتر رحیمیان که مشاور من بودند، تشکر می کنم.

از سرکار خانم دکتر حجازی که زحمت داوری این پایان نامه و جناب آقای دکتر علوی طبری که زحمت نظارت بر جلسه دفاع اینجانب را پذیرفتند، تشکر می نمایم.

از آقای علی عزیزپورفرد به خاطر لطف و کمک ایشان در جمع آوری داده ها و اطلاعات سپاسگزارم.

پیشگفتار

مدیران در تصمیمهای سرمایه گذاری به اطلاعات مختلفی از جمله؛ اطلاعات بازار، اطلاعات حسابداری (سود حسابداری) و جریانهای نقدی عملیاتی آتی توجه دارند. سیستم حسابداری، فراهم کننده اطلاعات اضافی برای تصمیم گیری مدیران در مورد پروژه های سرمایه ای است. این اطلاعات به پیش بینی بازده نهایی کمک می کند.

در تصمیم گیریهای منطقی، اطلاعات دقیق تر دارای وزن و اهمیت بیشتری است. تصمیمهای سرمایه گذاری به متغیرهای حسابداری حساسیت بیشتری دارند. هر قدر کیفیت اطلاعات حسابداری بهتر باشد، تصمیمهای سرمایه گذاری بهینه تری اتخاذ می گردد. در این تحقیق، کیفیت اطلاعات حسابداری مترادف با کیفیت سود در نظر گرفته شده است و تاثیر افزایش کیفیت سود بر حساسیت مخارج سرمایه ای آتی به سود حسابداری سال جاری مورد بررسی قرار می گیرد.

کیفیت سود، اطلاعات حسابداری و مخارج سرمایه ای

نام و نام خانوادگی : فاطمه احمدی

رشته تحصیلی : حسابداری

استاد راهنما : خانم دکتر ویدا مجتهدزاده

استاد مشاور : آقای دکتر نظام الدین رحیمیان

چکیده

این پژوهش، به بررسی تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر تصمیم گیری های مدیران پرداخت. معیار در نظر گرفته شده برای کیفیت اطلاعات حسابداری، کیفیت سود است. به این منظور، تأثیر کیفیت سود مطرح شده توسط دیچو و دایچو (Dechow and Dichev, ۲۰۰۲) بر حساسیت مخارج سرمایه ای نسبت به سود سال جاری و بخش تعهدی آن، پس از کنترل جریان های نقدی عملیاتی آتی و کیوی توپین مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها نشان داد که با افزایش کیفیت سود، حساسیت مخارج سرمایه ای آتی به سود حسابداری جاری افزایش می یابد و افزایش این حساسیت به بخش تعهدی سود بیشتر از بخش نقدی است.

کلیات تحقیق

- ✓ مقدمه
- ✓ تشریح و بیان موضوع
- ✓ اهداف پژوهش و ضرورت آن
- ✓ فرضیه های پژوهش
- ✓ تعاریف عملیاتی پاره ای از واژه های مورد استفاده در تحقیق
- ✓ ساختار تحقیق

مقدمه

مدیران در تصمیمهای سرمایه گذاری به اطلاعات مختلفی از جمله؛ اطلاعات بازار، اطلاعات حسابداری (سود حسابداری) و جریانهای نقدی عملیاتی آتی توجه دارند. بنابراین کیفیت سود می تواند بر حساسیت تصمیمهای سرمایه گذاری به این اطلاعات و مخصوصاً اطلاعات حسابداری (سود حسابداری) تاثیر گذار باشد (Chen, ۲۰۰۵).

این فصل، به تشریح موضوع تحقیق، اهداف و ضرورت آن می پردازد. همچنین پرسشهای پژوهش، فرضیه های آن و نیز تعاریف عملیاتی پاره ای از واژه های استفاده شده در تحقیق ارائه می گردد.

تشریح و بیان موضوع

یکی از موضوعات مهم تحقیقات حسابداری، تاثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر مخارج سرمایه ای شرکت است (Bushman and Smith, ۲۰۰۱). اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا باعث تخصیص مطلوب سرمایه در بازار می شود. بر اساس نظریه سرمایه گذاری کیوی توپین^۱ که در سال ۱۹۶۹ توسط جیمز توپین مطرح شد، در انتخاب و اجرای پروژه های سرمایه ای، موضوع تأخیر و هزینه های تعدیل، امری اجتناب ناپذیر است. همچنین باید انتظارات مربوط به هزینه ها و دریافتهای آینده و ریسک را نیز در نظر گرفت. کیوی نهایی^۲ مساوی ارزش بازار سرمایه جدید تقسیم بر هزینه سرمایه مربوط و کیوی متوسط مساوی ارزش بازار کل سرمایه (ارزش بازار سهام شرکت) تقسیم بر

^۱ Tobins Q Theory of Investment

^۲ marginal Q

کل هزینه سرمایه شرکت است. سرمایه گذاری زمانی انجام می شود که کیوی نهایی بزرگتر از یک باشد (شاکی، ۱۳۸۲).

اگر چه براساس فرضیه بازار کارا^۱، نظریه سرمایه گذاری Q فرض می کند که کیوی توبین یک آماره مناسب برای سرمایه گذاری است؛ اما هر گونه ارتباط عینی بین سرمایه گذاری در شرکت و متغیرهای حسابداری به عنوان مثال، جریانهای نقدی عملیاتی^۲، پس از کنترل برای Q، بیانگر نقش آگاهی دهنده این متغیرها نمی باشد؛ بلکه اغلب به عنوان شاهدهی از حساسیت بازار سرمایه تفسیر می گردد (Hayashi, ۱۹۸۲).

به رغم این که تحقیقات بیشماری، این یافته ها را ناشی از ضعف بازار سرمایه دانستند (Fazzari, Hubbard and Petersen ۱۹۸۸؛ اما کلیه محققان با این نظر موافق نیستند (Kaplan and Zinsales, ۲۰۰۰). در نبود حساسیتهای بازار، تصمیم گیری در مورد سرمایه گذاری از طریق کیوی نهایی یعنی ارزش فعلی بازده آتی مورد انتظار انجام می شود. متغیرهای حسابداری می توانند شامل اطلاعاتی در مورد بازده آتی باشند. این نقش آگاهی دهندگی متغیرهای حسابداری ممکن است در بازارهای ناکارا چشمگیر باشد، زیرا کیوی نهایی با قیمت سهام مشخص می شود.

بیکر، استین و وارگلر عقیده دارند که نسبت Q توبین استفاده شده در رگرسیونهای سنتی

سرمایه گذاری، منجر به قیمت گذاری غلط سهام می شود (Baker, Stein and Wurgler, ۲۰۰۳).

^۱ Efficient market Hypothesis
^۲ cash flows from operating (CFO)

با این حال، یافته‌های پژوهشهای اخیر به طور فزاینده‌ای نشان می‌دهد که قیمت‌های سهام صرفاً از اطلاعات بنیادی شرکتها تأثیر نمی‌پذیرند، بلکه تحت تأثیر وسوسه‌هایی نیز می‌باشند که حذف آنها از طریق آربیتراژ مشکل است (Shleifer and Vishny, ۱۹۹۷; Delong et al. ۱۹۹۰).

علامتهای مبتنی بر ارقام حسابداری، اطلاعات اضافی فراهم می‌کند که می‌تواند اجزای غیرمنطقی قیمت سهام را نشان دهد (Frankel and Lee, ۱۹۹۸). بنابراین، سیستم حسابداری می‌تواند با تهیه اطلاعات اضافی درباره شرکت، به تصمیم‌های سرمایه‌گذاری^۱ کمک کند.

این پژوهش بر استفاده مدیران از اطلاعات حسابداری در تصمیم‌گیریهای سرمایه‌گذاری و تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر آن تصمیم‌گیریها، تأکید دارد. معیار در نظر گرفته شده برای کیفیت اطلاعات حسابداری، کیفیت سود^۲ می‌باشد. بنابراین تأثیر کیفیت سود بر حساسیت مخارج سرمایه‌ای نسبت به اطلاعات حسابداری و به ویژه سود حسابداری^۳ مورد بررسی قرار می‌گیرد.

سود حسابداری، یکی از اساسی‌ترین عناصر صورتهای مالی می‌باشد که همواره مورد توجه قرار گرفته است، اما استفاده از محدودیتهای محافظه‌کاری و اهمیت در تعیین سود حسابداری، باعث شده برخی تحلیل‌گران به این نتیجه برسند که سود اقتصادی^۴ نسبت به سود حسابداری، شاخص بهتری است (Schipper and Vincent, ۲۰۰۳).

سود اقتصادی، برای اولین بار توسط آدام اسمیت تعریف شد. وی سود را مبلغی تعریف کرد که می‌توان به مصرف‌رساند، بدون این که سرمایه اولیه کاهش یابد. بعدها اقتصاددان دیگری به نام

^۱ Investment decisions

^۲ Earning quality

^۳ Accounting Earning

^۴ Economic income

هیکس این تعریف را بسط داد و سود را مبلغی تعریف کرد که شخص می تواند طی یک دوره مصرف کند و در آخر دوره دارای همان رفاه اول دوره باشد (پارسایان، ۱۳۸۴).

در این تحقیق از مفهوم کیفیت سود مطرح شده توسط شیپپر و وینسنت استفاده شد. به عقیده آنان، کیفیت سود به عنوان گستره ای تعریف می شود که در آن سود گزارش شده به طور صادقانه بیانگر سود مطرح شده توسط هیکس است (Schipper and Vincent, ۲۰۰۳). تعریف هیکس از سود با تعریف سود اقتصادی مطابقت دارد (Hicks, ۱۹۳۹). بیان صادقانه^۱ به معنای مطابقت بین یک معیار یا توصیف با پدیده ای است که می خواهیم تعریف کنیم (مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، فصل دوم، بند ۱۴).

به عقیده اسمیت و بوشمن، اطلاعات حسابداری با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و مشکلات نمایندگی از طریق تعامل با نظام راهبری شرکت، بر عملکرد اقتصادی تأثیر می گذارد (Smith and Bushman, ۲۰۰۱). تحقیقات نشان می دهد که اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا، با کاهش انتخابهای نامطلوب (Francis et al, ۲۰۰۴, ۲۰۰۵) و مخاطرات اخلاقی^۲ (Bushman et al, ۲۰۰۱) عملکرد اقتصادی را بهبود می بخشد.

اهداف پژوهش و ضرورت آن

پروژه های سرمایه ای، مهمترین عامل ایجاد ارزش در اقتصاد می باشند. تهیه اطلاعات مالی برای تخصیص بهینه سرمایه ضروری است و سیستم حسابداری، منبع اطلاعاتی مهمی برای مدیران به شمار می رود تا پروژه های سرمایه ای مناسب را از نامناسب تشخیص دهند. اطلاعات حسابداری با

^۱ Representational Faithfullness

^۲ moral hazard

کیفیت بالا، به مدیران کمک می کند تا فرصتهای مطلوب سرمایه گذاری را با کمترین اشتباه شناسایی کنند (Bushman and Smith, ۲۰۰۱). در نظریه سنتی سرمایه گذاری و نظریه کیوی توبین، اطلاعات حسابداری نقشی ندارند ولی سیستم حسابداری، اطلاعات اضافی درباره فرصتهای سرمایه گذاری، و برای اطلاعات بازار تهیه می کند (Bond et al, ۲۰۰۴; Alti, ۲۰۰۳).

سیستم حسابداری، فراهم کننده اطلاعات اضافی برای تصمیم گیری مدیران در مورد پروژه های سرمایه ای است. این اطلاعات به پیش بینی بازده نهایی کمک می کند. هر قدر کیفیت اطلاعات حسابداری بهتر باشد، تصمیمهای سرمایه گذاری بهینه تری اتخاذ می گردد. در تصمیم گیریهای منطقی، اطلاعات دقیق تر، دارای وزن و اهمیت بیشتری است و تصمیمهای سرمایه گذاری به متغیرهای حسابداری حساسیت بیشتری دارند. در این تحقیق، کیفیت اطلاعات حسابداری مترادف با کیفیت سود در نظر گرفته شده است (Chen, ۲۰۰۵).

مخارج سرمایه ای در شرکتهای دارای محدودیت تأمین مالی، ممکن است بیشتر به اطلاعات حسابداری حساس باشند. اما قیمت بازار سهام نیز حاوی اطلاعات مهمی است. بنابراین اگر قیمت بازار سهام بیشتر آگاهی دهنده باشد، مدیران ممکن است به جای اطلاعات حسابداری، بیشتر بر قیمت بازار سهام اتکا کنند.

در این پژوهش، حساسیت مخارج سرمایه ای به اطلاعات حسابداری و ارتباط آن با کیفیت سود بررسی می شود. منظور از کیفیت سود، این است که سود حسابداری به طور دقیق سود اقتصادی را بیان و نسبت به آن آگاهی دهنده است (Chen, ۲۰۰۵).

پرسشهای پژوهش

این پژوهش در صدد یافتن پاسخ برای سئوالات زیر می باشد :

۱. آیا وقتی کیفیت سود افزایش می یابد، مخارج سرمایه ای سال آتی نسبت به سود سال جاری

حساسیت دارد؟

۲. آیا حساسیت مخارج سرمایه ای، به بخش نقدی سود بیشتر است یا بخش تعهدی آن؟

فرضیه های پژوهش

۱. با افزایش کیفیت سود، حساسیت مخارج سرمایه ای سال آتی نسبت به سود سال جاری

افزایش می یابد.

۲. با افزایش کیفیت سود، حساسیت مخارج سرمایه ای نسبت به بخش تعهدی سود سال

جاری افزایش می یابد.

تعاریف عملیاتی پاره ای از واژه های استفاده شده در تحقیق

مفاهیم و اصطلاحات مهم به کار گرفته شده در این تحقیق، به شرح زیر تعریف می شود.

مخارج سرمایه ای

مخارجی هستند که به حفظ، تداوم یا افزایش ظرفیت تولید کالا و خدمات می انجامند و برای

شرکت سودآوری آتی دارند (شاکری، ۱۳۸۲).

اطلاعات حسابداری

اطلاعات تهیه شده توسط سیستم حسابداری شرکت که برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان مفید است. برای مقاصد این پژوهش، منظور از اطلاعات حسابداری، بیشتر سود حسابداری است.

کیفیت سود

در این پژوهش کیفیت سود، توسط رگرسیون از تغییرات سرمایه در گردش، براساس جریانهای نقدی عملیاتی دوره پیش، دوره جاری و دوره آتی، اندازه‌گیری می‌شود. همچنین تفاوت تغییرات فروشهای نقدی و داراییهای ثابت مشهود به عنوان متغیرهای توضیحی اضافی جهت تعدیل رگرسیون وارد معادله شده است (Francis et al, ۲۰۰۴).

بخش تعهدی سود

تفاوت بین سود خالص و جریانهای نقدی عملیاتی است که باعث می‌شود سود معیاری به موقع تر برای ارزیابی عملکرد شرکتها، نسبت به جریانهای نقدی عملیاتی باشد (Sloan, ۱۹۹۶).

Q توبین

معیاری است که عمدتاً بر بازار سهام و قیمت‌گذاری سهام تأکید دارد. بر اساس این معیار سعی می‌شود با استفاده از قیمت سهام در بازار و مقایسه آن با هزینه لازم برای تشکیل سرمایه، در مورد لزوم یا عدم لزوم سرمایه‌گذاری نتیجه‌گیری شود (رحمانی، ۱۳۷۸).

ساختار تحقیق

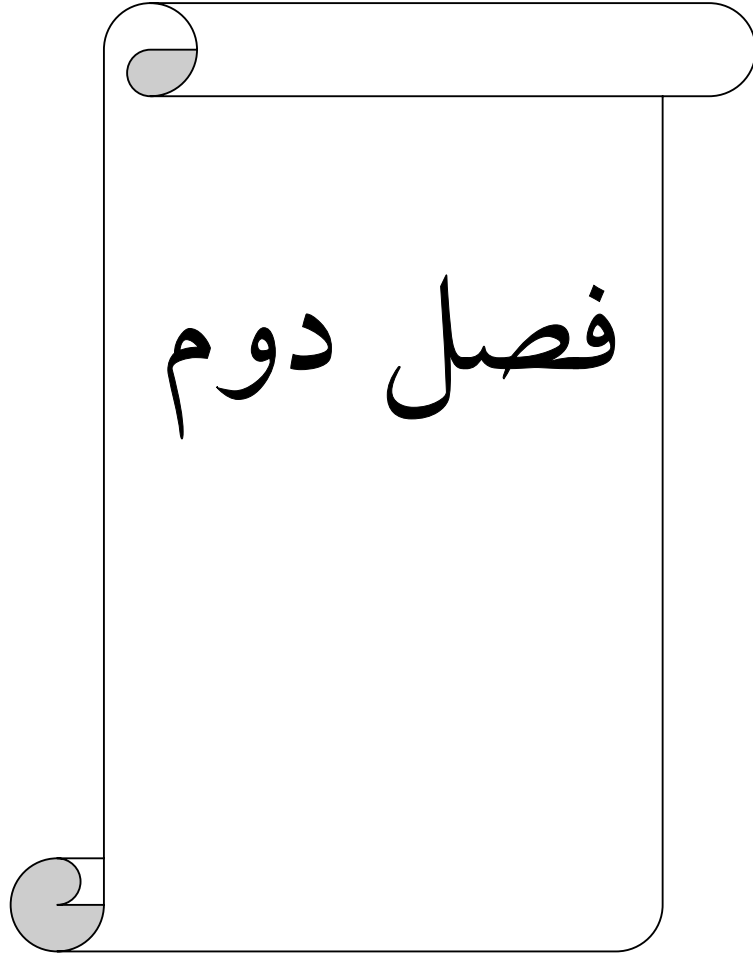
فصل اول به بیان موضوع، اهداف پژوهش و ضرورت انجام آن اختصاص یافت. همچنین فرضیه های تحقیق و تعاریف عملیاتی برخی از واژه های به کار گرفته شده در تحقیق ارائه گردید.

فصل دوم به ارائه مطالبی در مورد ادبیات موضوع از جمله؛ سود حسابداری، کیفیت سود و معیارهای اندازه گیری آن، ارقام تعهدی، کیفیت ارقام تعهدی و معیارهای اندازه گیری آن، تصمیمهای سرمایه گذاری و مخارج سرمایه ای می پردازد. همچنین تحقیقات انجام شده در زمینه موضوع تحقیق بیان می شود.

فصل سوم مربوط به ساختار و روش تحقیق است. مباحثی از قبیل فرضیه ها، جامعه آماری، روشهای نمونه گیری و جمع آوری اطلاعات مربوط به متغیرهای تحقیق و رویه های تجزیه و تحلیل این اطلاعات در این فصل بیان می شود.

فصل چهارم در مورد تجزیه و تحلیل اطلاعات آماری به دست آمده است. نتایج مربوط به آزمون فرضیه ها در این فصل ارائه می گردد.

فصل پنجم که آخرین فصل تحقیق است، به ارائه خلاصه تحقیق، نتیجه گیری، محدودیتهای تحقیق و پیشنهادات برای تحقیقات آتی اختصاص دارد.

ادبیات و پیشینه تحقیق

- ✓ مقدمه
- ✓ سود
- ✓ کیفیت سود
- ✓ تصمیمهای تاثیر گذار بر کیفیت سود
- ✓ معیارهای ارزیابی کیفیت سود
- ✓ اقلام تعهدی
- ✓ کیفیت اقلام تعهدی
- ✓ اندازه گیری کیفیت اقلام تعهدی
- ✓ تصمیمات سرمایه گذاری و مخارج سرمایه ای
- ✓ پیشینه تحقیق
- ✓ خلاصه فصل

مقدمه

تحلیل گران اوراق بهادار، مدیران شرکتها و سرمایه گذاران، بیشترین توجه خود را به رقم سود خالص به عنوان آخرین رقم اطلاعاتی صورت سود و زیان معطوف می دارند. پیش بینی سود شرکتها و تعدیل آن در سطح وسیعی در نشریات مالی منتشر می شود و به دنبال آن پیش بینی های تحلیل گران مالی شکل می گیرد. مدیران اشتیاق زیادی به حفظ رشد سود شرکت دارند؛ زیرا اغلب، پاداش آنها به سود بستگی دارد. خبرهایی که حکایت از سود مورد انتظار شرکت دارند به سرعت بر قیمت سهام شرکت تاثیر می گذارند. به عبارت دیگر، سرمایه گذاران از این طریق، به راحتی به تلافی با شرکت می پردازند (Konan et al, ۲۰۰۳).

در این فصل، ادبیات موضوع مورد بررسی قرار می گیرد.

سود

تاکید بیش از حد بر سود، بیانگر آن است که بازار به آخرین قلم اطلاعاتی صورت سود و زیان، توجه زیادی دارد و سایر شاخصهای عملکرد را نادیده می گیرد. سود به عنوان نتیجه نهایی فرایند طولانی حسابداری، تحت تاثیر رویه های حسابداری محاسبه می شود که مدیریت آن را انتخاب می کند. امکان انتخاب رویه های حسابداری به مدیریت فرصت می دهد تا در مورد زمان شناخت و اندازه گیری هزینه ها و درآمدها، تصمیم گیری کند. بنابراین مدیریت فرصت اعمال نظر می یابد و انگیزه دارد با به کارگیری رویه های غیرمحافظة کارانه حسابداری، رشد سود شرکت را ثبات ببخشد. شواهد تجربی دخل و تصرف مدیریت در سود را تایید می کند (Teoh et al, ۱۹۹۸).

این فرض وجود دارد که مدیران، فرصت طلب و به منافع شخصی خود می اندیشند، بنابراین، آنان ممکن است برای کسب بیشترین منافع، سود حسابداری را دستکاری کنند. انگیزه اصلی مدیران، افزایش پاداش فعلی از طریق افزایش سود حسابداری است. شناخت زودتر از موقع درآمدها، سرمایه ای کردن مخارج جاری و تخصیص هزینه ها به دوره های طولانی تر، نمونه هایی از روشهایی است که مدیران به کار می برند تا سود حسابداری را افزایش دهند. رفتار فرصت طلبانه مدیران، اقتضا می کند در گزارش سود، دخل و تصرف کنند. بدیهی است با کشف این دخل و تصرفها، کیفیت سود شرکت مورد سؤال قرار می گیرد (Konan et al, ۲۰۰۳).

کیفیت سود

کیفیت سود، معیاری مهم برای سلامت مالی واحد تجاری به شمار می رود و مفهومی چند بعدی است و معنی واحدی ندارد (Bellovary, Giacomino and Akers, ۲۰۰۶). برای نمونه، شیپیر و وینسنت، کیفیت سود را گستره ای می دانند که سود گزارش شده نشان دهنده سود اقتصادی هیکس^۱ باشد. از آنجا که سود اقتصادی مذکور، غیر قابل مشاهده است، آنان سه بعد پایداری^۲، قابلیت پیش بینی^۳ و نوسان پذیری^۴ را برای ارزیابی کیفیت سود در نظر گرفتند (Schipper and Vincent, ۲۰۰۳).

تیتز بیان می کند برخی افراد، کیفیت سود را توانایی سود حسابداری برای انعکاس رویدادهای اقتصادی می دانند (Teets, ۲۰۰۲). پرات، کیفیت سود را بر مبنای تفاوت بین سود خالص گزارش شده و

^۱ Hicks (۱۹۳۹)

^۲ Persistence

^۳ predictive ability

^۴ Variability